

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇEKTE SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER

Seminer Dersi
Dönem Makalesi
Danışman: Doç. Dr. Ömer KORKUT

ÖMÜR ÖZER
2017931427

Adana, Haziran 2018

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR CETVELİ	4
GİRİŞ.....	5
I. ÇEK KAVRAMI.....	6
A. GENEL OLARAK.....	6
B. ÇEKİN HUKUKİ NİTELİĞİ	6
1. KIYMETLİ EVRAK OLMASI.....	6
2. KAMBIYO SENEDİ OLMASI	7
3. EMRE YAZILI SENET OLMASI.....	7
4. BİR ÖDEME ARACI OLMASI.....	8
II. HUKUKİ SAVUNMA YÖNTEMLERİ VE DEF'İLER	8
A. GENEL OLARAK.....	8
B. MADDİ HUKUKA DAYALI SAVUNMALAR	9
1. İTİRAZLAR.....	9
2. DEF'İLER.....	10
3. İTİRAZLAR VE DEF'İLER ARASINDAKİ FARKLILIKLAR.....	10
4. KAMBIYO HUKUKUNDA DEF'İ KAVRAMI.....	11
III. ÇEK HUKUKUNDA DEF'İ TÜRLERİ.....	12
A. SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER	13
B. SENEDİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜNE DAİR DEF'İLER.....	14
C. ŞAHSİ DEF'İLER.....	14
IV. SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER	15
A. ŞEKİL NOKSANLIKLARI	15
1. ÇEKTEKİ ZORUNLU UNSURLAR.....	16
a. “Çek” Kelimesi	17
b. Belirli Bir Tutar.....	17
c. Muhatap.....	18
d. Keşide Tarihi	19
e. İmza.....	20
f. Karekod ve Seri Numarası.....	21
2. ÇEKTEKİ ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR.....	22
a. Keşide Yeri.....	22

b. Ödeme Yeri.....	24
B. ÇEKİN GEÇERSİZLİĞİNE SEBEBİYET VEREN KAYITLAR	24
C. ÇEK BORÇLUSUNUN ÖDEMEDEN İMTİNA ETMESİNİ SAĞLAYAN KAYITLAR.....	25
D. MÜRACAAT HAKKININ KULLANILAMADIĞI DEF'İLER	26
1. CİRO ZİNCİRİNDEKİ KOPUKLUK.....	26
2. YETKİLİ HAMİLİN MÜRACAAT HAKKINI KAYBETMESİ	27
3. ZAMANAŞIMI DEF'İ.....	28
SONUÇ.....	29
KAYNAKÇA.....	31

KISALTMALAR CETVELİ

BankK	:	Bankacılık Kanunu
C.	:	Cilt
c.	:	Cümle
CD	:	(Yargıtay) Ceza Dairesi
ÇekK	:	Çek Kanunu
ÇKUİT	:	Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ
E.	:	Esas
E. T.	:	Erişim Tarihi
gmd.	:	Geçici Madde
HD	:	(Yargıtay) Hukuk Dairesi
HGK	:	(Yargıtay) Hukuk Genel Kurulu
HMK	:	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	:	İçtihadı Birleştirme Kurulu
İBGK	:	İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
İİK	:	İcra ve İflas Kanunu
K.	:	Karar
md.	:	Madde
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SMİP	:	Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
Y	:	Yıl

NOTLAR

- 1- Madde numarasından sonra gelen Arap rakamları aynı maddenin fıkralarını gösterir.
- 2- Madde numaralarından sonra ya da fıkra numaralarından sonra gelen Latin harfleri aynı maddenin ya da ilgili fıkranın bentlerini gösterir.

ÇEKTE SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER

¹ÖMÜR ÖZER

GİRİŞ

Çekler, diğer kambiyo senetleri gibi ticari hayatın olmazsa olmazlarından. Kıymetli evrakların, alacakların tahsili anlamında alacaklıya verdiği güvenceler ne kadar çok artarsa, ticari ilişkilerde tercih edilmeleri de o denli artmaktadır. Ancak, güvenceler doğrudan doğruya alacaklıya hasredilebilecek nitelikte değildir. Bu bağlamda; güvenceler, borçluya tahammül edilemez riskler yüklemekten ibaret değil, belirli şartlar altında borçlu tarafı da koruyucu tarzda dizayn edilmiş olması gerekmektedir. Kambiyo Hukuku çerçevesinde def'i kavramı, işte bu güvencelerin hukuki yansımalarıdır.

TTK kapsamında kambiyo hukukuna özgü özel def'i türleri oluşturulmuştur. Bunları kanun sistematigi içinde; senet metninden anlaşılan def'iler, senedin hükümsüzlüğüne dair def'iler ve şahsi def'iler olarak ifade edebiliriz. Senet metninden anlaşılan def'ileri incelerken konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle çek ve def'i kavramları üzerinde ve diğer def'i türleri üzerinde durulmuş, daha sonra ana konumuz olan senet metninden anlaşılan def'iler izah edilmiştir.

Çalışmamızda 4 ana başlık bulunmaktadır. Çalışmada; ilk olarak çek kavramı üzerinde durulmuş ve çekin hukuki niteliğinden bahsedilerek bir ödeme aracı olduğu ifade edilmiştir. İkinci kısımda; bahsettiğimiz güvencelerin ileri sürülmeleri kapsamında değerlendirilebilecek hukuki savunma yöntemleri izah edilmiş, itiraz ve def'i kavramları ile bu kavramlar arasındaki niteliksel farklılıklar ifade edilmiş ve son olarak kambiyo hukukunda def'i kavramının ne olduğu konusunda izahat yapılmıştır. Sonraki başlıkta çek hukuna özgü def'iler 3 alt başlıkta açıklanmıştır. Dördüncü ve son başlıkta ise; şekil noksanlıklarından kaynaklanan def'ilerin değerlendirilebilmesi için söz konusu şekli unsurlar, çekin geçersizliğine sebebiyet veren kayıtlar, çek borçlusunun ödemedene imtina etmesini sağlayan kayıtlar ve müracaat hakkının kullanılmasını engelleyen def'iler olmak üzere senet metninden anlaşılan 4 def'i türü detaylıca incelenmiştir.

---

¹ Avukat; Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi.

I. ÇEK KAVRAMI

Bu başlık altında; çek hukuku üzerine kısaca değerlendirmelerde bulunulacak, çekin ödeme aracı olma vasfından bahsedilecek, çekin hukuki niteliği bakımından sahip olması gereken unsurlar anlatılacak ve bu bağlamda çek kavramı hakkında bilgilendirme yapılarak def'i ve itiraz kavramlarına geçmeden evvel söz konusu kavramların kambiyo hukukundaki yansımalarını daha iyi anlayabilmek için bir zemin hazırlanmış olacaktır.

A. GENEL OLARAK

Çek görüldüğünde ödenen bir ödeme aracıdır ve evrensel olarak kabul görmüş, halen yaygın olarak kullanılan bir senet türüdür. Ancak çeki diğer senetlerden ayıran niteliği, krediter amacı bulunmaması yani ödeme aracı olarak kullanılmasıdır. Borçlu; ödemesini nakit para ile yapması halinde, nakit parayı yanında taşıma, alacaklıya götürürken zayi etme veya çaldırma gibi rizikoları üstlenmek zorunda kalacaktır. Özellikle yüklü meblağlı nakit ödemelerde, kişiler ödeme aracı olarak para yerine çeki tercih ettiklerinde; bahsini ettiğimiz risklerden büyük oranda kurtulacak, para bankacılık sistemi dışına çıkartılmadan tahsil edilecek ve bankadan çıkmayan para bankacılık sistemi içinde faaliyetine devam edecektir. Ancak elbette ki, kişilerin çeki bir ödeme aracı olarak tedavül etmesi mümkünken, ödemeyi çekle kabule ilişkin bir zorlamada bulunma hakları mevcut değildir.

Çekin ödeme aracı olarak kullanılması durumunda; paraya göre daha az masraflı olması, bankaların daha aktif mevduat miktarlarına sahip olmaları ve bu sayede daha çok kredi açabilmeleri sebebiyle daha çok gelir elde edebilmeleri, ödemelerin ispatında güçlü bir etkisinin olması gibi faydaları bulunduğundan, çek tüm dünyada yaygın bir kullanıma sahip olmuştur.²

B. ÇEKİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Çekler; hukuken kambiyo senedi hüviyetinde bir kıymetli evrak ve bir ödeme aracı olarak emre yazılı bir senettir. Bu başlık altında çekin hukuki nitelmesi kısaca izah edilmiş; kıymetli evrak, kambiyo senedi, emre yazılı senet ve ödeme aracı olması hususları incelenmiştir.

1. KIYMETLİ EVRAK OLMASI

Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez (TTK md. 645). TTK md. 645'te geçen bu tanımlama, mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'ndan aynen

---

² KARAHAN, Sami/ARI, Zekeriya/BOZGEYİK, Hayri/SARAÇ, Tahir/ÜNAL, Mücahit, Kıymetli Evrak Hukuku, Mimoza Yayınları, 2. Baskı, Konya 2014, s. 338.

alınmıştır³. Bu tanım itibariyle, kıymetli evrak hukukuna hakim olan genel ilkeler çek için de geçerli olacaktır.

Bir kıymetli evrak olan çekteki mündemiç hakkın ileri sürülebilmesi için, çekin ibrazı gereklidir. Bu hakkın devri için ise çek zilyetliğinin nakli gerekmektedir (TTK md. 788/1).

2. KAMBİYO SENEDİ OLMASI

Çek; poliçe ve bono gibi bir kambiyo senedir. TTK muhtevihatında bizzat çek için detaylı düzenlenmeler yapılmamış, diğer kambiyo senetlerine atıflar yapılarak düzenlenmiştir.

Çekin kambiyo senedi olarak düzenlenmiş olması kanunumuzun tanzim tarzı olarak düşünülmelidir. Bunun sebebi, çeke dair mevzuatımıza kaynaklık eden İsviçre Hukukunda, kambiyo senedi olarak sadece bono ve poliçenin düzenlenmiş olmasıdır. Mehaz kanunda kambiyo senedi olarak kabul edilmeyen çekin, Türk Hukukunda kambiyo senetleri arasında kabul edilmesi kanun koyucumuzun açıkça bir tercihinden ibarettir. Çünkü çekin kambiyo senetleri ile benzerlikleri mevcutken çok sayıda farklılığı bulunmaktadır.⁴

Çekin kambiyo senedi olarak kabulünde mehaz kanundan ayrılığımızın bir diğer göstergesi, sistematik olarak poliçenin çok daha detaylı incelenmiş olması ve çeke mahsus birkaç özel hükmün düzenlenmesinden sonra sürekli olarak poliçeye atıf yapılmasıdır⁵. Bu durum mehaz kanun sistematığının çeki kambiyo senedi olarak kabul etmemesinden ileri gelmektedir⁶.

3. EMRE YAZILI SENET OLMASI

Çek, hukuki niteliği itibariyle havale ve diğer kambiyo senetleri gibi kural olarak emre yazılı ancak TTK md. 785/2 gereği, hamiline yazılı olarak da düzenlenebilen tek kambiyo senedir⁷. Çekin emre yazılı senet olması; açıkça “emre” yazılı ibaresi ihtiva etmeden de belirli bir kişinin adına keşide edilen

---

³ **KARAKAYA**, Murat, “5941 Sayılı Çek Kanununda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2012, s. 37.

⁴ **POROY**, Reha/**TEKİNALP**, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Beta Yayınları, Genişletilmiş 14. Bası, İstanbul 1999, s. 295.

⁵ **KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL**, s. 339.

⁶ **ÇEKER**, Mustafa, Ticaret Hukuku, Karahan Kitabevi, 3. Baskı, Adana 2012, s. 670.

⁷ **SARICA**, Ayşe, Ticaret Hukuku, Savaş Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2016, s. 378.

çekin, emre yazılı olarak tedavülde olacağı anlamını taşımaktadır (TTK md. 785/1-a).

Çekin emre yazılı olmasını bertaraf edebilmek için muhakkak çek üzerine “Emre yazılı değildir” veya bu minvalde bir ibarenin yazılması gerekir, bu şekilde düzenlenmiş bir çekin devri ancak alacağın temlik yoluyla yapılabilir (TTK md. 788/2).

4. BİR ÖDEME ARACI OLMASI

TTK md. 795/1’deki, “Çek görüldüğünde ödenir. Buna aykırı herhangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir.” düzenlemesi gereği, çekte vade yoktur⁸. Bu bağlamda çek, diğer kambiyo senetlerinin aksine bir kredi aracı değil, ödeme aracıdır.

Bir senedin çek vasfında olabilmesi için, muayyen bir bedelin kayıtsız ve şartsız bir biçimde ödenmesi için havale edilmiş olması gerekir⁹. Lehbara ibraz edilmiş çekin, bu kural gereği, ödeme amacıyla verildiği kabul edilir ve bu iddianın aksinin kabulü için ispatı gereklidir¹⁰.

II. HUKUKİ SAVUNMA YÖNTEMLERİ VE DEF’İLER

Bu başlık altında; hukuki savunma yöntemlerinden genel mahiyetiyle bahsedilecek, maddi hukuka dayalı savunma yollarından olan itirazlar ile def’iler incelenecek ve bu savunma yöntemleri arasındaki farklar ile kambiyo hukukuna özgü farklılıklar izah edilecektir.

A. GENEL OLARAK

Anayasa’nın 36. maddesinde, “Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denmektedir. Bu madde itibarıyla, hukuki savunmaların gücü anayasamızdan gelmektedir.

Hukuki savunmalar; usule ilişkin savunmalar ile esasa ilişkin savunmalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Usule dair savunmalar, davanın esasına girmek

---

⁸ KAÇAK, Nazif, Kambiyo Senetlerinin Takibi ile Kambiyo Senetlerine İlişkin Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Adil Yayınevi, 1. Basım, Ankara 2003, s. 136; Yargıtay 12. HD 1991/13639 E. 1991/6393 K. sayılı kararı.

⁹ ERTEKİN, Erol/KARATAŞ, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Poliçe-Bono-Çek, Turhan Kitabevi, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara 1998, s. 213.

¹⁰ Yargıtay HGK 2001/15-520 E. 2001/553 K. sayılı ilamı, “...Çek kayıtsız, şartsız belli bir bedelin ödenmesi için yapılan havaledir. Bu itibarla dava konusu çeklerde yazılı meblağın lehbara borç olarak verildiği iddiasının ispatı gerekir...” (SMİP) E. T. 06.05.2018.

için gerekli olan şartların yerine getirilmemiş olmasından ve davanın görülmesine engel olan durumlardan ileri gelmektedir. Dava şartlarından olan usuli savunmalar davanın her aşamasında ileri sürülebilecekken davanın esasına girmeye engel olan durumlardan ilk itirazlar davanın en başında cevap süresi içinde ileri sürülmesi gerekmektedir¹¹. Bu iki usuli savunma dışında bazı itirazlar da vardır ki; misalen HMK md. 394, HMK md. 403, bunlar bir savunma yönteminden ziyade kanunun bazı ara kararlara tanıdığı başvuru yolları niteliğindedir¹².

Esasa dair savunmalar ise; dayanak vakıanın davayı haklı göstermeye yeterli olmadığını yani dava temelinin elverişsizliğini iddia etmeyi, dayanılan vakının inkarını veya davada dayanılan deliller ya da vakılar yerine yeni delil ya da vakıalar ileri sürmeyi kapsamaktadır¹³. Davalı, mevcut iddiaları açıkça reddedebileceği gibi, dava dilekçesine cevap vermemek suretiyle de HMK md. 128 gereği¹⁴, iddiaların tümünü zımnen reddedebilir. Bu durumda iddia edilen vakıaların ispat külfeti kural olarak tamamen davacı tarafa ait olacaktır, ancak davalı, davacının dava dilekçesinde dayandığı vakıaların inkarı maksadıyla karşı delil faaliyeti yürütebilir¹⁵.

B. MADDİ HUKUKA DAYALI SAVUNMALAR

Esasa dair savunmalar ile usul hukukuna dair savunmaların kısaca izahatından sonra maddi hukuka dayalı savunmalardan olan itirazlar ve def'ileri inceleyelim. Bu başlık altında zikredilen inceleme akabinde, iki savunma yöntemi arasındaki niteliksel farklar izah edilecek ve bu farklara rağmen söz konusu savunma yöntemlerinin kambiyo hukuku kapsamındaki yansımaları değerlendirilecektir.

1. İTİRAZLAR

Bir hakkın doğumuna engel teşkil eden ya da o hakkın sona ermesine sebebiyet veren vakıalara itiraz denir¹⁶. Bir sözleşmedeki taraflardan birinin fiil

---

¹¹ PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 6. bası, Ankara 2007, s. 337.

¹² KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, Ankara 2014, s. 306.

¹³ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 304.

¹⁴ HMK md. 128: “Süresi içinde cevap dilekçesi vermemiş olan davalı, davacının dava dilekçesinde ileri sürdüğü vakıaların tamamını inkâr etmiş sayılır.”

¹⁵ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 317.

¹⁶ PEKCANITEZ/ ATALAY/ÖZEKES, s. 334; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 305.

ehliyetinin olmamasını veya sözleşmenin yasaya uygun bir şekilde tanzim edilmiş olmamasını ileri sürmek hakkın doğumuna engel teşkil eden itirazlar olurken; borcun ödenmiş olduğunu ya da teslimatın yapılmış olduğunu ileri sürmek ise hakkın sona ermesine sebebiyet veren itirazlardan olmaktadır¹⁷.

İtirazlar, hakim tarafından talepten bağışık olarak re'sen gözetilmesi gereken hukuki vakıalardır. Ancak elbette ki; söz konusu itirazın kabul edilebilmesi için, ilgili vakıanın dosyaya usule uygun ve anlaşılır bir şekilde girmiş olması lazımdır. Öyle ki; hakim itirazın varlığını öğrenirse muhakemeye uygulayacak, dava dosyasından öğrenilemeyen bir itiraza dair hakim kendiliğinden harekete geçerek araştırma külfeti yüklenmek suretiyle itirazın varlığı konusunda sonuca ulaşması mümkün olmayacaktır.¹⁸

2. DEF'İLER

Def'i, davalı tarafın esasen borçlu olduğu bir edimi bir sebebe dayanarak yerine getirmekten kaçınmasına imkan tanıdığı özel bir savunma yöntemidir. Def'ilere misalen; zamanaşımı def'i, ödemezlik def'i, semenin indirilmesi def'i, bağışlayanın def'i, karz edenin def'i, kefilin tartışma def'i veya takas def'ini gösterebiliriz.¹⁹

Def'i, ileri sürülmediği takdirde söz konusu hakkın yerine getirilmesi hususunda hiçbir çekince yoktur ancak ileri sürüldüğü zaman da, bir hakkı ortadan kaldırmadığı için, karşı tarafın haklılığını öne sürecek bir vakıa ileri sürmek yerine def'i hakkını ortadan kaldıracak bir savunma stratejisi belirlenmelidir.²⁰

3. İTİRAZLAR VE DEF'İLER ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

İtirazlar ve def'iler arasında niteliksel bazı önemli farklar vardır. Bu farkları genel olarak üç madde ile izah edebiliriz:

---

¹⁷ **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 305.

¹⁸ **PEKCANITEZ/ ATALAY/ÖZEKES**, s. 335; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 305; Ayrıntılı bilgi edinmek için; itirazın, hakimce re'sen değerlendirilmesi gerektiği ancak söz konusu itirazın varlığına dair çıkarımda bulunulabilmesi için, taraflarca hazırlanma ilkesi gereği, dosyada itirazi vakıanın mevcut olmasına dair ilam olan Yargıtay HGK 2013-13/637 E. 2014-397 K. sayılı ilamı ile (<http://kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2013-13-637.htm>) E. T. 16.05.2018, bkz. **ÖZMUMCU**, Seda, "Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re'sen Araştırma İlkesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, **MİHBİR Özel Sayısı**, s. 145-171, (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/213535>) E. T. 16.05.2018.

¹⁹ **PULAŞLI**, Hasan, Kıymetli Evrak Hukuku, Karahan Kitabevi, 8. Baskı, Ankara 2007, s. 51; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 304.

²⁰ **KILIÇOĞLU**, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Genişletilmiş 17. Bası, Ankara 2013, s. 888.

1- İtirazda hak ya son bulmuştur ya da hiç doğmamış haldedir yani ileri sürülmüş vakıa ile dava konusunun yok edildiği ifade edilir. Ancak; def'ide hak mevcut olmakla birlikte davalının özel bir sebepten dolayı o hakkın gereğini yerine getirmekten imtina etmesi mümkündür.²¹

2- İtiraz, hakim tarafından re'sen değerlendirilmesi gereken bir savunma yöntemi iken def'inin HMK md. 25/1'de geçen "*Kanunda öngörülen istisnalar dışında, hâkim, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya vakıaları kendiliğinden dikkate alamaz ve onları hatırlatabilecek davranışlarda dahi bulunamaz.*" kuralı gereği taraflarca ileri sürülmesi gerekir. Hatta hakim, misalen borcun zamanaşımına uğradığını fark ederse bu hususta davalıya bir hatırlatmada bulunamaz.²²

3- Def'iden dava içinde ya da dışında bir beyan ile vazgeçilmesi mümkünken itiraz savunmasından herhangi bir beyan ile geri dönülmesi ya da davaya uygulanmasının bertaraf edilmesi mümkün değildir. Çünkü; itiraz, tarafların iradelerinin dışında dahi olsa²³, gerçekleşmiş bir olay olduğundan dolayı hakimce hükme esas alınır.²⁴

4. KAMBIYO HUKUKUNDA DEF'İ KAVRAMI

Kambiyo hukukunda kullanılan def'i kavramı, diğer dallarda kabul edilmiş def'i kavramından daha kapsamlı ve geniş mahiyette kullanılmaktadır. Bu bağlamda; bazen borcu ifadan kaçınma hakkı olan gerçek anlamıyla def'i olarak bazen ise hakkın mevcut olmamasına dayanan itiraz olarak kullanılmaktadır. Kambiyo hukukunda, def'i derken; keşideci, lehtar, ciranta,

---

²¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 305.

²² Yargıtay HGK 1974/4 E. 1974/703-548 K. sayılı ilamında bu husus, "*...HUMK'un 202. maddesi uyarınca davalı cevap dilekçesini savunmasını birden bildirmek zorundadır. Cevap dilekçesini verdikten sonra davacının muvafakati olmadıkça savunmasını genişletemez veya değiştiremez. Savunmada ileri sürülen hususların def'i veya itiraz niteliğinde bulunması HUMK'un az önce sözü edilen maddesinde yer alana savunmanın genişletilmesi yasağı ilkesinin uygulanma alanının tespit yönünden önemlidir. Bir hakkın doğumuna engel olan veya o hakkı sona erdiren olayların ileri sürülmesi yani itirazda bulunulması da kuşkusuz def'iler gibi savunma vasıtalarındandır. Ancak bir def'i ileri sürülmesi dahi yargıç dava dosyasından bu def'inin varlığını öğrense bile onu re'sen göz önünde tutamaz. Hâlbuki bir itiraz davalı tarafından ileri sürülmesi dahi yargıç dava dosyasından onun varlığı öğrenirse itirazı davanın el çekinceye kadar re'sen nazara almak zorundadır. Bu açıklamalardan çıkarılması gereken sonuca göre def'iler hakkında, koşulları gerçekleştiği takdirde savunmanın genişletilmesi yasağı uygulanabileceği halde itirazlar hakkında bu yasak uygulanmaz. Zira yargıç belirttiği gibi itirazı re'sen dikkate almak durumundadır...*" şeklinde izah edilmiştir.

²³ Bu bağlamda; yapılmış itirazi bir savunmadan dönülmesi mümkün değildir. İtiraz edildikten sonra itirazdan feragat edildiğine dair yapılacak savunmalara itibar edilmez.

²⁴ ERCAN, Meltem, "Medeni Usul Hukukunda Maddi Hukuka İlişkin Savunma Vasıtaları", Selçuk Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, Konya 2011, s. 53-54, (<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1712/294534.pdf?sequence=1&isAllowed=y>) E. T. 16.05.2018.

kabul eden muhatap ya da avalist gibi senet borçlularının ileri sürebilecekleri savunmalar dahi kastedilmiş olabilir. Bu durumda; kambiyo hukukundaki def'i kavramı içinde, kambiyo borçlusunun ödemeyi reddedebileceği tüm hallerin bulunduğunu ifade edebiliriz.²⁵

Def'i kavramının izah ettiğimiz şekilde çok geniş anlamda kullanılıyor olması, itiraz ve def'i kavramlarının teknik olarak farklı sonuçlar doğurmasına engel değildir. Her ne kadar, itiraz ya da def'i ayrımı yapılmamasına rağmen, hakim, teknik olarak def'inin hakikaten bir def'i mi yoksa itiraz mı olduğunu tespit eder ve olaya uygular. Bu durumda teknik olarak itiraz olan bir kambiyo def'i, def'i şeklinde tarafça ileri sürülmesi dahi, hakim re'sen olaya uygulamalı; teknik olarak da def'i olan bir kambiyo def'inin ise, süresi geçtikten sonra ileri sürülmesi halinde iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağına tabi olması gereklidir.²⁶

Kambiyo hukukunda söz konusu def'ilerin teknik ayrımını yalnızca hakim yapmaz. Aynı şekilde bazı durumlarda, icra müdürü de söz konusu def'ilerin teknik olarak def'i ya da itiraz olup olmadığını incelemesi gerekebilir. Misalen; ilgili senedin senet vasfını kaybetmesine yol açan def'iler ile senet metninden anlaşılan def'iler icra müdürünün söz konusu ayrımı yapması gereken def'ilerdendir. İcra müdürü, bu konuda bir ayrım yapmaz ya da hatalı bir ayrım yaparsa kambiyo borçlusu şikayet prosedürünü uygulatarak olayı hakim huzuruna götürebilir.²⁷

III. ÇEK HUKUKUNDA DEF'İ TÜRLERİ

Çek Hukukunda def'i konusu TTK'nin 3 ayrı maddesinde düzenlenmiştir. Bunlardan TTK md. 659, hamiline yazılı kıymetli evraktaki def'iler ile ilgilidir. TTK md. 659'un muhteviyatı şu şekildedir:

“(1) Borçlu hamile yazılı bir senetten doğan alacağa karşı, ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senedin metninden anlaşılan def'ilerle, alacaklı her kim ise ona karşı şahsen sahip olduğu def'ileri ileri sürebilir.

(2) Borçlu ile önceki hamillerden biri arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde geçerlidir.

(3) Senedin, borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı yolunda bir def'i ileri sürülemez.”

---

²⁵ POROY/TEKİNALP, s. 101.

²⁶ PEKCANITEZ/ ATALAY/ÖZEKES, s. 351; ERTEKİN/KARATAŞ, s. 654.

²⁷ KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, 28. Baskı, Ankara 2014, s. 361-362.

TTK md. 687’de ise, kambiyo senetlerinden olan poliçedeki def’ilerden bahsedilmiştir. Söz konusu maddenin muhteviyatı da şu şekildedir:

“(1) Poliçeden dolayı kendisine başvuru alan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’ileri başvuru alan hamile karşı ileri süremez; meğerki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.

(2) Alacağın temlik yoluyla yapılan devirlere ilişkin hükümler saklıdır.”

Son olarak, TTK md. 825’te bahsi geçen def’i ise emre yazılı senetlerdeki def’iler ile ilgili genel bir düzenlemedir. Bu maddenin muhteviyatı ise şu şekildedir:

“(1) Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağı karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def’ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def’ileri ileri sürebilir.

(2) Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def’ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir.”

Bu maddeler birlikte değerlendirildiğinde TTK’da; senet metninden anlaşılan def’iler, senedin hükümsüzlüğüne dair def’iler ve şahsi def’iler olmak üzere 3 farklı def’i türü düzenlendiği söylenebilir. Doktrindeki klasik bir ayırım olan def’ilerin 2’ye ayrıldığı mutlak def’i ve nisbi def’i kavramları, TTK’nin def’iler ile alakalı keskin ve belirli bir ayırım yapmamasından ileri gelen ve farklı teorilerin farklı tasnifler yapmasından müstenit kavramlardır. Bu kavramları da kısaca açıklamak gerekirse; mutlak def’iler, kambiyo borçlusunun kendisinden ödeme talebinde bulunan her alacaklıya karşı ileri sürebileceği def’iler, nisbi def’iler ise, kambiyo borçlusunun herkese karşı ileri süremediği yalnızca belirli kişilere karşı ileri sürebildiği def’ilerdir.²⁸

Biz def’ileri; isimlendirme olarak kanunun ele aldığı ayrımı göz önünde bulundurarak, tüm teorilerin birer sentezini yapmak suretiyle inceledik.

A. SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF’İLER

Senet metninden anlaşılan def’iler; şekil şartlarının gereği gibi yerine getirilmemesine ya da tamamen yokluğuna, senete konulan kayıtlara, sorumluluk beyanının kanuna aykırılığına ya da ciro zincirinin bozukluğuna dair ileri sürülebilen; kendisine senetle başvuru alan herkes tarafından herkese karşı, iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın ileri sürülebilecek²⁹ objektif mutlak

²⁸ KAÇAK, s. 24; ERTEKİN/KARATAŞ, s. 657-663.

def'ilerdir³⁰. Bu kapsamda hakimce re'sen değerlendirilmesi gereken bir def'i türüdür³¹.

Buradaki "senet metni" lafzı yalnızca senet metnini ifade etmez, söz konusu ifade senedin ön ve arka yüzünü, ciro zincirini ve alonju da teşmil edecek şekilde geniş anlamıyla kullanılmıştır³².

B. SENEDİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜNE DAİR DEF'İLER

Kanun lafzı itibariyle senedin hükümsüzlüğüne dair def'iler, doktrinde kısaca geçersizlik def'ileri olarak irdelenmiştir. Senedin hükümsüzlüğüne dair def'iler, geçersizlik sebebi kimin şahsında doğmuşsa o şahıs tarafından herkese karşı ileri sürülebilen def'ilerdir. Herkese karşı ileri sürülebildiği için bu tür def'iler de mutlak def'iler arasında sayılmaktadır. Ancak def'iler senet metninden doğrudan anlaşılabilmesi yani eldeki senedin görünüş itibariyle şeklen geçerli bir senetmiş gibi görünmesi, bu def'ilerin senet metninden anlaşılabilen def'iler arasında sayılmasına engel teşkil etmiştir.³³

Geçersizliğe dair def'iler; ehliyetsizlik, sahtelik, senet metninde tahrifat veya iradenin sahibini bağlamaması³⁴ gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkabilir.³⁵

C. ŞAHSİ DEF'İLER

Şahsi def'iler ismiyle müsemma yalnızca hukuki ilişkinin şahıslarını ilgilendiren ve o hukuki ilişkinin temelinden kaynaklanan def'ilerdir. Bu sebeple söz konusu def'ilerin yakın taraflar arasında ileri sürülebilmesi mümkündür.

---

²⁹ Senet metninden anlaşılabilen def'ilerin herkes tarafından ileri sürülebilmesi ve ileri sürülürken tarafların iyiniyetli olup olmadığının önemsenmemesinin sebebi, senedin zilyetliğini ele geçiren herkesin senet metnini ve senet üzerindeki kayıtları görebilmesidir. Söz konusu kayıtlar senet zilyetliğini elde eden herkesi ilgilendirir. İstisnaen; senet metninden anlaşılabilen def'iler arasında olan sorumsuzluk kaydının, herkese karşı fakat yalnızca kaydı koyan ciranta tarafından ileri sürülebilmesinin sebebi ise mezkur kaydın sadece mukayyid cirantayı alâkadar etmesinden ileri gelmektedir. Bir def'inin senet metninden anlaşılabilen def'iler arasında sayılmasının yegâne şartı, kaydın senedi elde eden herkes tarafından rahatlıkla anlaşılabilir nitelikte olmasıdır.

³⁰ **POROY/TEKİNALP**, s. 104; **KAÇAK**, s. 24.

³¹ **ERTEKİN/KARATAŞ**, s. 659.

³² **PULAŞLI**, s. 53; **POROY/TEKİNALP**, s. 104.

³³ **KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL**, s. 103.

³⁴ İradenin sakatlanmasına sebebiyet veren hile ve ikrah gibi haller bu kapsamda olduğu gibi; taklit imza ve yetkisiz temsil gibi haller de bu başlık altında sayılabilir.

³⁵ **ERTEKİN/KARATAŞ**, s. 661.

Bunun istisnası ise TTK'nin 687/1³⁶ ve 825/2³⁷ maddelerinde geçen hükümler gereği, hamilin bile bile borçlu aleyhine hareket ederek senedi iktisabı halinde, borçlunun, son hamile karşı da şahsi def'ilerini ileri sürebilmesidir.³⁸

Şahsi def'iler; temel ilişkiden kaynaklanan def'iler, temel ilişki dışında taraflar arasında var olan herhangi bir ilişkiden kaynaklanan def'iler ve taraflar arasında kambiyo ilişkisiyle ilgili özel durumlardan kaynaklanan def'iler olmak üzere farklı başlıklar altında incelenmektedir. Bu def'lere örnek olarak; hata, gabin, takas, zapt, ayıp, hatır, vadeyi uzatma, zamanaşımı gibi def'iler verilebilir.³⁹

IV. SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER

Senet metninden anlaşılan def'iler; şekil noksanlıkları, çekin geçersizliğine sebebiyet veren kayıtlar, çek borçlusunun ödemedene imtina etmesini sağlayan kayıtlar ve müracaat hakkının kullanılmadığı def'iler olmak üzere 4 alt başlıkta incelenmiştir.

A. ŞEKİL NOKSANLIKLARI

Çekteki şekil şartları bahsi, TTK md. 780 ve TTK md. 781'de geçmektedir. Bu maddelerde, çekin haiz olması gereken şartları açıkça yazılmıştır. Söz konusu madde muhteviyatında geçen şartların bir veya birkaçının eksik olması halinde, çekin, çek vasfı ortadan kalkacak ve böylece şekil şartları eksik olan çekin yalnızca havale niteliğinde olmasına neden olacaktır.⁴⁰

Çekte bahsi edilmiş kanun maddelerinde geçmeyen ancak ÇekK'de ifade edilmiş bazı şartların da aranması gerektiği ifade edilmiştir. Misalen; ÇekK md. 2/5 gereği, çekler yalnızca bankalar tarafından basılabilmektedir. ÇekK'de geçen şartların eksik olması hali, çekin kambiyo senedi vasfını etkilemeyeceği

---

³⁶ "Poliçeden dolayı kendisine başvuru olan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı ileri süremez; meğerki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun."

³⁷ "Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir."

³⁸ ERTEKİN/KARATAŞ, s. 663.

³⁹ KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 110.

⁴⁰ KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 347.

konusunda Yargıtay kararları ve birçok doktrinsel görüş mevcuttur.⁴¹ Bu doğrultuda ÇekK md. 2/9 çok açıktır:

“Türk Ticaret Kanunundaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin bu maddede yer alan koşullara aykırı olması çekin geçerliliğini etkilemez.”

Ancak her ne kadar bu açıklıkta bir kanun maddesi, birçok Yargıtay daire kararları ve doktrinsel görüşler mevcut olsa da; Yargıtay bir kararı⁴²nda, çekin bankalarca basılmasının zorunlu olduğuna ve gerekli usullere uygun olarak basılmamış çeklerin çek vasfını haiz olmayacağına karar vermiştir. Kanaatimizce, çekin şekil şartları TTK’de geçmektedir. Bu şekil şartlarının dışında belirlenmiş unsurların eksikliği halinde, kanunun açık lafzı itibariyle çekin çek vasfını taşımasını engelleyici herhangi bir durum ortaya çıkmaz. Bu itibarla, çekin muhakkak matbu olarak basılmış olması gerekli değildir. Gerekli şekil şartlarını taşıyan intizamlı bir adi kağıdın da, kambiyo senedi vasfını taşımasında şeklen herhangi bir mahsur yoktur.

Çekteki şekil şartları TTK kapsamında detaylıca izah edilmiş; bu şartlar zorunlu unsurlar ve alternatif zorunlu unsurlar olmak üzere 2’ye ayrılmıştır.

1. ÇEKTEKİ ZORUNLU UNSURLAR

Çekteki zorunlu unsurlar TTK md. 780’de düzenlenmiştir. İlk başta; bu madde kapsamında sayılan unsurlardan son iki unsur bulunmazken, sonradan 6728 sayılı kanunun 70. maddesi ile söz konusu madde içeriğine banka tarafından verilen seri numarası ve karekod unsurları da eklenmiştir.

Böylece, bu başlık altında yukarıda sayılan iki unsurun yanında; çek kelimesi, belirli bir tutar, muhatap, keşide tarihi, imza ve vergi kimlik numarası şeklinde ifade edilen unsurlar detaylıca incelenmiştir.

---

⁴¹ İlk olarak Yargıtay 11. HD 1985/2214 sayılı kararı ve sonraki tarihli benzer içtihatlar; doktrinindeki paralel görüşler için bkz. **REİSOĞLU**, Seza, Türk Hukukunda ve Banka Uygulamasında Çek, Ankara 1985, s. 105; **KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL**, s. 359.

⁴² Yargıtay İBK, 14.12.1992 Tarihli 1992/1 E. 1992/5 K. sayılı ilamı, “...Diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi çekte de sıkı sıkıya şekle bağlılık esası geçerlidir. Zorunlu unsurlardan birinin bile eksikliği çekin bu niteliğini ortadan kaldırır. Çekin zorunlu unsurları Türk Ticaret Kanunu'nun 692-693. maddelerinde gösterilmiştir. 3167 sayılı Çek Kanunu'nun 3. maddesi de dikkate alındığında; a) Banka tarafından mevzuattaki tanıma uygun şekilde bastırılmış çek yaprağı olması; b) Bu çek yaprağının: Çek kelimesini; c) Hesabın bulunduğu muhatap banka şubesinin adı ve keşidecinin hesap numarasını; ç) Kayıtsız şartsız bir bedelin ödenmesi için havaleyi; d) Keşide gününü ve keşide yerini ihtiva etmesi zorunludur...” (<http://www.kararara.com/yargitay/ibk/k4819.htm>) E. T. 23.05.2018.

a. “Çek” Kelimesi

Çek üzerinde “çek” kelimesinin bulunması gerekliliği, çekin zorunlu unsurların ilkidir. Tüm dünyada genel olarak “çek” kelimesi yazılışı ve telaffuzu birbirine benzerlik gösterse de, muhteviyatı yabancı dilde yazılmış bir çek de çek vasfında olabilir⁴³. Yabancı dilde yazılmış bir çekte de, “çek” kelimesinin o dildeki karşılığı yazılmalıdır⁴⁴. Ancak çek içeriği itibariyle farklı diller ihtiva ediyorsa, bu durumda “çek” kelimesi hangi dilde yazılmışsa, “ödeyiniz.” ibaresi de aynı dilde yazılması gereklidir⁴⁵.

Ayrıca kanun maddesinde geçen, “senet metninde” ifadesinden de anlaşılacağı üzere, söz konusu “çek” kelimesinin senet metni içerisinde yazılmış olması gerekir. Kelimenin alonj üzerinde ya da metin dışında senede iliştilmiş bir şekilde yazılması halinde, çekin kanunun aradığı unsuru taşımayacağı şeklinde görüşler mevcuttur⁴⁶. Biz de bu görüşlere iştirak etmekteyiz.

b. Belirli Bir Tutar

Çekin kayıtsız ve şartsız olarak belirli bir bedelin ödenmesi emrini içeren bir havaleyi ihtiva etmesi gerekir. Bu unsur, senet metninde kayıtsız ve şartsız bir şekilde belirli bir bedeli “ödeyiniz.” ibaresinin geçmesi ile karşılanmış olur. Bankaya yönelik bir edim şartı eklenerek ödeme havalesi talebi içeren çeklerin, çek vasfı ortadan kalkmış olur⁴⁷. Ancak faiz şartının konulması çekin çek vasfını ortadan kaldırmaz, faiz şartının yazılmamış sayılması sonucunu doğurur (TTK md. 786/1). Çünkü esasen çekler bir ödeme aracı olarak dizayn edildiğinden ve ibraz sürelerinin çok kısa olmasından dolayı, çeker faiz şartı konmasının herhangi bir anlamı yoktur.

Çekte ödenmesi gereken bedel, yazı veya sayı ile yazılabilir. Senet üzerinde hem yazı ile hem de sayı ile yazılmış bir bedel bulunmasında da herhangi bir sakınca yoktur. Fakat; yazı ve sayı ile ödenmesi gereken bedelde

---

⁴³ Yargıtay 12. HD 1987/11360 E. 1987/146 K. sayılı ilamı, “...*Takip dayanağı belgenin Türkçe'ye çevrilmiş tasdikli suretine göre, bu belgenin TTK'nun 692.maddesi unsurlarını havi (çek) olduğu anlaşılmasına göre,ecnebi dille yazılmış olduğu için çek sayılamayacağı görüşü ile takibin iptaline karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir...*”

⁴⁴ **POROY/TEKİNALP**, s. 297.

⁴⁵ **ÖZTAN**, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, Turhan Kitabevi, 2. Bası, Ankara 1997, s. 1041.

⁴⁶ **ÖZTAN**, s. 1040; **POROY/TEKİNALP**, s. 297.

⁴⁷ **SARICA**, s. 381; **KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL**, s. 349.

tahrifat olmaksızın⁴⁸ bir farklılık mevcut ise, yazı ile ifade edilmiş bedele itibar olunur⁴⁹.

Çekin bedel kısmının boş bırakılmış olması halinde, kural olarak o çek açık çektir. Buna karşılık, çekin eksik çek olduğunu ileri süren kişi, bu iddiasını ispatla mükelleftir.⁵⁰

c. Muhatap

Çekteki bir diğer unsur ödeme emrinin muhatabının ve ticaret ünvanının yazılması zorunluluğudur. Türk Hukuku'nda TTK md. 781/1 uyarınca muhatap, yalnızca bir banka⁵¹ olabilir. Çekin muhataben banka yerine başka bir kişiye çekilmesi halinde söz konusu çek yalnızca havale hükmündedir (TTK md. 781/2). Kanunumuz çek muhatabının yalnızca bankalar olabileceğine dair hükmü düzenlemesinin sebebi, yabancı ülkelerde çekin pasif çek ehliyeti kapsamında başka kişilere yönelik de çekilebilmesidir. Bu doğrultuda, Türkiye'de düzenlenmiş bir çekin ödeme yeri yabancı bir ülke sınırları dahilindeyse, çekin geçerliliği ve kambiyo hukukunca tahsil kabiliyeti ödeme yeri kanunlarına göre değerlendirilmelidir. Bu husus TTK md. 819/1'de şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bir çekin kimin üzerine düzenlenebileceğini, çekin ödeneceği ülkenin hukuku belirler. Bu hukuka göre çek, muhatabın şahsı bakımından geçersiz sayılıyorsa, hukuklarının böyle bir nedenden dolayı geçersizliği öngörmediği ülkelerde, çek üzerine atılan imzalardan doğan borçlanmalar geçerlidir.”

Çekin bankaca kabulü de mümkün değildir. Bu bağlamda çek üzerine yazılmış herhangi bir kabul kaydı yazılmamış sayılır (TTK md. 784).

Çekin muhatap banka nezdinde, keşidecisi ile bir bağının olmaması halinde çekin kambiyo senedi vasfı etkilenmez. Yani keşidecinin muhatap bankada bir hesabının olmaması veya hesabının kapatılmış olması halinde çekin tedavül kabiliyeti devam eder (TTK md. 783/1).

Muhatap bankaya ibraz edilen çekin karşılığının tamamen ödenememesi halinde banka yetkili hamile; her çek yaprağı için 1600 TL'ye kadar, karşılığın

---

⁴⁸ Yazı ve sayı ile ifade edilmiş bedelde tahrifat olması halinde, yazılı bedele itibar olunması mümkün değildir. Söz konusu durum tahrifat olan bir bedelde uygulanmaz. Manaen izah ettiğimiz bu içtihat; Yargıtay 11. HD 1978/225 E. 1978/428 K. sayılı ilamında detaylıca izah edilmiş ve bu karardan sonraki Yargıtay'ın birçok kararında da izah edilen hususlarla yerleşik hale gelmiştir.

⁴⁹ KAÇAK, s. 105; ERTEKİN/KARATAŞ, s. 213.

⁵⁰ POROY/TEKİNALP, s. 298.

⁵¹ Bankadan anlaşılması gereken BankK tabi olan kurumlardır. BankK md. 3'e göre banka; katılım ve mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını ifade eder.

kısmen bulunması halinde ise her çek yaprağı için 1600 TL'ye tamamlayacak şekilde ödeme yapması gerekir⁵².

d. Keşide Tarihi

Keşide tarihi çekteki ibraz sürelerinin tespiti için büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda ilgili tespitin yapılabilmesi için keşide tarihinin gün, ay ve yıl ibarelerini içerek şekilde tanzim edilmesi gereklidir; aksi takdirde söz konusu unsur yerine gelmiş olmaz.⁵³ Ayrıca; söz konusu tarihin ay, gün ve yıl olacak şekilde yazılmış olması ve söz konusu ay hanesinin takvimde mevcut olmayan bir ay sırası olması halinde de çekin çek vasfını taşımaya devam edeceği kararlaştırılmıştır⁵⁴.

Çekteki keşide tarihinin birden çok olması halinde; önceki tarihin geçerli sonraki tarihin geçersiz sayılması yoluyla çekin çek vasfını taşımaya devam ettiği düşünülmektedir⁵⁵. Yargıtay'ın bu doğrultuda verdiği kararların yanı sıra, tam tersi şeklinde verdiği karar⁵⁶lar da mevcutken birden çok keşide tarihi olan çeklerde keşide tarihinin yazılmamış sayılması gerektiğine ilişkin karar⁵⁷ları da bulunmaktadır. Biz ise, diğer kararların uygulamada çek üzerinde tahrifat yapılmasına imkan sağlayabileceğinden, önceki tarihli keşide tarihinin geçerli sonrakinin ise geçersiz olması gerektiği şeklindeki karara iştirak etmekteyiz.

Çek üzerine yazılmış keşide tarihinin takvimde bulunmaması halinde, misalen şubat ayının 30 olarak gösterilmesi ya da şubat ayının o yıl 28 çekmesine karşın 29 olarak yazılmış olması veya 31 çekmeyen ayların 30. günü olarak yazılması durumunda Yargıtay, tarihleri ilgili ayın son günü olarak kabul

---

⁵² 19.01.2018 tarihli 30306 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Çek Defterlerinin Baskı Şekline Ve Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile, karşılıksız çek için bankaların ödemekle yükümlü olduğu tutar 1.600 TL olarak belirlenmiştir. Söz konusu tebliğ 29.01.2018'den sonra yürürlüğe girmiştir.

⁵³ ERTEKİN/KARATAŞ, s. 216; KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 352.

⁵⁴ Yargıtay 10. CD 1996/10134 E. 1996/10143 K. sayılı ilam, "...Çekte keşide tarihi olarak 09.18.1994 şeklinde gösterilen tarihte ay hanesi ile gün hanesinin yer değiştirilerek maddi yamılgı sonucu ters yazıldığı ilk bakışta açıkça görüldüğünden yasada öngörülen koşulları taşıdığı gözetilerek hüküm kurulmalıdır..." (kararara.com) E. T. 25.05.2018; AYLI, Ali/YARDIMCIOĞLU, Didem, "Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16 Özel S. 2014, s. 3210.

⁵⁵ Yargıtay 12. HD 2008/13619 E. 2008/17565 K. sayılı ilam; BİLGİN, Mahmut, "Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11 Özel S. 2009, s. 996.

⁵⁶ Yargıtay HGK 2008/11-42 E. 2008/45 K. sayılı ilam (kararara.com/forum/viewtopic.php?f=193&t=32248) E. T. 25.05.2018.

⁵⁷ Yargıtay 19. HD 1997/3823 E. 1997/7977 K. sayılı ilam; ÖZTAN, s. 1052.

etmektedir⁵⁸. Ancak çekin takvimde hiç bulunmayan bir tarih ile misalen 32 Haziran tarihi gösterilmek suretiyle keşide edilmesi halinde, keşide tarihinin ve dolayısıyla çekin geçersiz olarak kabulü gerekmektedir⁵⁹. Ancak takvim tarihinin hangi takvime göre belirlenmesi gerektiği konusunda herhangi bir kanuni belirlilik olmadığından çeklerin miladi takvim yerine hicri veya rumi takvime göre keşide edilmesi önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır⁶⁰.

Çeke yazılan keşide tarihinin gerçek düzenlenme tarihi olması zorunluluğu da yoktur⁶¹. Bu minvalde, ileri tarihli bir çek keşide edilmesi mümkündür. Böyle bir çekin, ileri keşide tarihi gelmeden ibraz edilmesi ÇekK gmd. 3 gereği yasaklanmıştır, söz konusu yasağa rağmen çekin ibraz edilmesi halinde kanundaki son değişiklikler⁶² nihayetinde ibraz geçersiz olarak addedilir⁶³.

e. İmza

Çekte keşidecinin imzası bulunması gerekir. Bu imzanın ad ve soyad yazılmak suretiyle atılabilmesi mümkün olduğu gibi keşideciye ait semboller

---

⁵⁸ REİSOĞLU, s. 64-66; KAÇAK, s. 108; Yargıtay HGK 2000/12-1011 E. 2000/1076 K. sayılı ilam, “...Her ne kadar Şubat ayının 30. günü söz konusu olamaz ise de, tanzim tarihinin bu şekilde gösterildiği hallerde bunun yanlışından kaynaklandığının ve bu eksikliğin bononun niteliğini etkilemediğinin ve tanzim tarihinin Şubat ayının son günü olarak yazıldığı kabulü gerekir...” (http://www.hukuki.net/ictihat/Yargitay_Hukuk_Genel_Kurulu_2000_12_1011.php) E. T. 25.05.2018; Yargıtay 10. CD 1996/2150 E. 1996/2250 K. sayılı ilam, “...takvim yılı içinde 31 temmuz ve ağustos gibi 31 çeken ayların mevcut bulunduğu, 31 Nisan 1994 keşide tarihini taşıyan dava konusu çekin, imkansız bir tarih değil, nisan ayının son günü keşide edildiğinin kabulü gerektiği cihetle...” (http://www.hukuki.net/ictihat/Yargitay_3_Hukuk_Dairesi_1996-2150.php) E. T. 25.05.2018.

⁵⁹ Yargıtay CGK 2004/10-200 E. 2004/218 K. sayılı ilam, “...takvim günü dışındaki takvim tarihlerinin, keşide tarihi olamayacağı sonucunu yukarıda belirtilen kararlara da aykırı biçimde ortaya çıkaracaktır. Takvimde bulunmayan 32 ve benzeri diğer tarihlerin ise keşide tarihi niteliğinde kabul edilemeyeceği kuşkusuzdur...” (<https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=194&t=28225>) E. T. 25.05.2018.

⁶⁰ KALFA, Şenol, “Çekte Defiler”, İstanbul Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 50.

⁶¹ ERTEKİN/KARATAŞ, s. 216.

⁶² 30261 sayılı ve 05.12.2017 tarihli resmi gazetede yayımlanan, 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 100. maddesi ile ÇekK’ndaki, 31.12.2017 tarihinde sona erecek olan çeklerin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazı yasağı, 31.12.2020 tarihine kadar uzatılmıştır.

⁶³ İleri tarihli çeklerin belirlenen ileri tarihinden önce ibraz yasağı ve yapılacak karşılıksızdır işlemleri ile ilgili detaylı bilgi için başka bir makalemize bkz. ÖZER, Ömür, “İleri Tarihli Çek ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, (Yayınlanmamış Makale).

kullanılması da mümkündür. Önemli olan keşidecinin tespitine yönelik çekte bir özgüleme yapabilmektir. Ancak söz konusu imzanın muhakkak elle atılması gerekir. Mühür kullanarak, hazır imza basarak ve parmak izi ile herhangi bir çek keşide edilmesi mümkün değildir.⁶⁴ Hatta ad soyad ile birlikte bir imza da atılmış ise ve ad soyad yanlış yazılmış olsa bile, kambiyo sorumluluğu imzayı atan kişi üzerindedir⁶⁵.

Çek üzerine atılmış bir imzanın sahtelik iddiası, imzaların istiklali ilkesi gereği diğer imzaların sıhhatine ve çekin muteberliğine hâlel getirmez.⁶⁶

ÇekK md. 5/3'te, "*Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî ve cezai sorumluluk çek hesabı sahibine aittir.*" denmektedir. Bu hüküm gereği, çek hesabı sahibinin temsilci tayin etmek suretiyle çek keşide etmesi mümkün değildir. Ancak, bu şekilde keşide edilen çekin hükümsüz olmayacağı hususu, maddenin son cümlesinde ifade edilmiştir. Bununla birlikte, söz konusu yasağın yasal temsilciler kapsamadığı; bu minvalde veli, vasi ve ticari mümessil gibi kişilerin çek keşide etme yetkisine haiz olduğu, yasağın yalnızca iradi temsilciler için getirildiği kabul edilmelidir. Ticari vekilin ise özel yetki ile çek düzenleyebildiğinden ticari mümessil gibi çek keşide yetkisi yoktur.⁶⁷

Ayrıca adi şirketin çek düzenleme yetkisine gelince, adi şirketin tüzel kişiliği bulunmaması sebebiyle şirket adına çek keşide edilmesi olanaksızdır. Ancak, adi ortakların kendi nam ve hesaplarına açacakları çek hesabı ile çek keşide edebilirler. Bu şekilde adi ortaklarca keşide edilmiş çekteki borç, kişisel mal varlığına etki edecek şekilde adi ortakların tamamına hasredilir.⁶⁸

f. Karekod ve Seri Numarası

Çekin zorunlu unsurları arasına, 15.07.2016 tarihinde 6728 Sayılı Kanun'un 70. maddesi ile TTK md. 780/1-h ve TTK md. 780/1-g'ye karekod ile seri numarası şartları girmiştir. Böylece banka tarafından basılan çeklerin herbirinin kendine özgü bir karekod ve seri numarası içermesi gerekmektedir.

---

⁶⁴ Yargıtay 11. HD 1988/1938 E. 1988/6006 K. sayılı ilam, "...açığa parmak izi basılmış belgenin bono vasfında bulunmaması nedeniyle..."; Yargıtay 11. HD 1983/1589 E. 1983/1654 K. sayılı ilam, "...parmak basmak suretiyle düzenlenmiş olması nedeniyle adi senet niteliğinde olduğu..."; **POROY/TEKİNALP**, s. 302; **KAÇAK**, s. 109; **ÖZTAN**, s. 395; **ERTEKİN/KARATAŞ**, s. 182.

⁶⁵ Yargıtay 11. HD 1994/963 E. 1994/4652 K. sayılı ilam.

⁶⁶ **ERTEKİN/KARATAŞ**, s. 183.

⁶⁷ **KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL**, s. 358.

⁶⁸ **KAÇAK**, s. 111.

Ancak; 5411 sayılı BankK'a tabi olmayan yurt dışında basılmış çeklerin karekod ve seri numarası barındırması aranmaz (TTK md. 781/3).

Çekteki karekod ve seri numarası aracılığıyla; keşidecinin geçmiş ödeme performansı, çekin halen tedavülde olup olmadığı ve gerçekliği öğrenilebilmektedir. Bu bilgiler, Bankalar Birliği Risk Merkezi tarafından hazırlanmış okutma ve paylaşım sistemi tarafından elde edilmektedir (ÇKUİT md. 3/1).

ÇKUİT'nin 3. maddesinde, karekod; dikdörtgen ve kare olarak basılabilen ISO/IEC⁶⁹ 16022 International Symbology Specification - Data Matrix EEC 200 versiyonunu esas alan bir barkod sistemi olarak tanımlanmıştır. Bu barkod ve seri numarası aracılığıyla, teknik olarak; banka çek hesabı sahibinin adı ve soyadı, ticaret ünvanı ile hesap sahibinin çek hesabı olan banka sayısı, varsa bankalara bildirilmiş çek hesabı yetkililerin ad ve soyadları, çek yapraklarının herhangi birinde tedbir kararı olup olmadığı, çekin seri numarası, çek hesap sahibinin bankalara teslim ettiği ibraz edilmemiş çek sayısı ve meblağları, ibraz edilmiş ve ödenmiş ilk ve son çeklerin ibraz tarihleri, ödenmiş son çekin ibraz tarihi, son 5 yıl içinde ödenmiş çeklerin sayısı ve meblağı, karşılıksızdır işlemine tabi olmuş çeklerin sayısı ve meblağları, sonradan ödenen çeklerin sayısı ve meblağları, karşılıksızdır işlemi gören son çekin ibraz tarihi ve son olarak çek hesabı sahibi bir sermaye şirketi ise şirket hakkında iflas veya iflas erteleme kararlarının mevcut olup olmadığı konularında bilgi verir (ÇKUİT md. 4/1)⁷⁰.

2. ÇEKTEKİ ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR

a. Keşide Yeri

Çekte keşide yeri zorunlu unsurlardan olmasının yanında tali bir zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda; keşide yeri belirtilmeyen bir çekte, keşidecinin ad ve soyadının yanında bir yer belirtilmişse o yer keşide yeri olarak sayılır (TTK md. 781/3). Ancak burada da herhangi bir yer belirtilmemiş çekin çek vasfı yoktur.⁷¹

---

⁶⁹ IEC, Uluslararası Elektroteknik Komisyonu, ISO ise Uluslararası Standardizasyon Örgütüdür.

⁷⁰ **KÖLE**, Mehmet/**GÖRGÜLÜ**, Fatma, "Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları Ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21 S. 35 Y: 2016, s. 97-100, (<https://dergipark.gov.tr/download/article-file/270477>) E. T. 27.05.2018; **OĞUZ**, Sefer/**DEMİRKAPI**, Ertan/**OKUYAN**, H. Aydın, "Türk Çek Uygulamasında Hukuki Değişikliklerin Değerlendirilmesi", Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, C. 12 S. 2 Y: 2016, s. 183-184, (<https://dergipark.gov.tr/download/article-file/387704>) E. T. 27.05.2018.

⁷¹ **ERTEKİN/KARATAŞ**, s. 218.

Düzenlenme yerinin de, düzenleme tarihinde olduğu gibi, gerçeğe uygun olarak yazılması zorunlu değildir⁷². Keşideci; çeke, ibraz sürelerinden faydalanmak maksadıyla farklı bir yerde keşide edilmiş gibi bir keşide yeri yazabilir. Ancak, keşide yeri yazılmamış bir çek kambiyo senedi vasfını kaybeder ve böyle bir çek şartları taşıyorsa ancak bir havale hükmünde olabilir⁷³.

Keşide yeri, kısaltmalar ile gösterilebilir⁷⁴. Ancak bu kısaltmaların muteber sayılabilmesi için şüpheden uzak bir şekilde söz konusu yerlerin tespiti elverişli ve belirlenebilir olması gerekir⁷⁵. Belirlenebilirliğin objektif olması gerekmesinden dolayı, uygulamada söz konusu yer ve yer kısaltmalarının, idari birimler olan il, ilçe, köy, bucak vb. şeklinde yazılması gerektiği kabul edilmiştir⁷⁶. Bu bağlamda; keşide yerine kısaltılarak yazılan İstanbul için “İst” veya Gaziantep için “G. Antep” şeklindeki örnek kısaltmalar geçerlidir⁷⁷. Ancak Kemalpaşa için “K. Paşa”, Diyarbakır için “D. Bakır” şeklindeki kısaltmalar muteber kısaltmalar olmadığından, çekteki keşide yerine bu tür kısaltmalar yazılması çekin geçersizliğine sebebiyet verebilir⁷⁸.

---

⁷² KAÇAK, s. 108.

⁷³ POROY/TEKİNALP, s. 301.

⁷⁴ Yargıtay İBGK 1992/1 E. 1992/5 K. sayılı ilam, “...Çeklerde keşide yerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olması koşuluyla kısaltılarak yazılmış bulunması sebebiyle geçersiz sayılmayacağına karar verilmiştir...” (kazanci.com) E. T. 25.05.2018.

⁷⁵ Yargıtay 12. HD 1992/2071 E. 1992/8825 K. sayılı ilam, “...Keşide yeri kısa olarak yazılabilir. Bu kısaltma, duraksamaya neden olmamalıdır. “Band” kısaltması, “Bandırma” olarak kabul edilemez...” (kazanci.com) E. T. 25.05.2018.

⁷⁶ Yargıtay 12. HD 2009/2280 E. 2009/10046 K. sayılı ilam; KAÇAK, s. 108.

⁷⁷ KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 356.

⁷⁸ Yargıtay 12. HD 2013/23156 E. 2013/27393 K. sayılı ilam; Yargıtay HGK 2008/12-416 E. 2008/416 K. sayılı ilam, “...Keşide yerinin kısaltma olarak yazılmış olmasının tek başına çeki çek olmaktan çıkaracak bir eksiklik olmayıp, hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilme koşulu ile çekin vasfını koruyacağı 14.12.1992 gün ve 1992/1 E.-1992/5 K. sayılı İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararında da açıkça vurgulanmıştır. Diğer taraftan, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 693. maddesinde, keşide yeri gösterilmemiş olsa bile, keşidecinin ad ve soyadı yanında yazılı olan yerde çekilmiş sayılacağı belirtilmekle, önemli olan olgunun keşide yerinin çek kapsamından hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilmesi olduğu ortaya konulmuştur. Bu ilkeler ışığında somut olaya bakıldığında; çekin ön yüzünde keşide tarihi yanında keşide yeri K.Paşa" olarak gösterilmiş; keşidecinin çekin alt sol köşesinde bulunan kaşesinde ise açıkça "Kemalpaşa-İZMİR" yazılmıştır. Şu durumda keşide yerinin çek kapsamından hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşıldığında kuşku bulunmamaktadır...” (http://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=193&t=31961) E. T. 25.05.2018.

b. Ödeme Yeri

Çekte ödeme yeri unsuru zorunlu olmasının yanında aynı zamanda ikame edilebilir bir unsurdur. İkame edilebilirlik meselesini TTK md. 781 hükmünün getirmiş olduğu sistem karşısında değerlendirdiğimizde, ödeme yerinin belirtilmediği bir çek, çek vasfını kaybetmeyecektir. Bu durumda, söz konusu unsur zorunlu bir unsur olsa da, getirilmiş sistematik çerçevesinde çekin ödeme yerinin tespit edilememesi gibi bir durum söz konusu olmadığından, ödeme yeri yazılmamış çekler kambiyo senedi vasfını taşımaya devam eder.⁷⁹

TTK md 781'e göre; çekte ödeme yeri belirtilmemişse, muhatabın ticaret ünvanı alanında gösterilmiş yer ödeme yeri olarak addedilir ancak ticaret ünvanı alanında da herhangi bir kayıt yoksa çek muhatap bankanın merkezinde ödenir. Ticaret ünvanı yerinde birden fazla yer gösterilmiş ise ilk gösterilen yer ödeme yeri olarak kabul edilir. Ancak çekin ödeme yerinden başka bir banka veya şubede de ibraz edilebildiği bir uygulamada, ödeme yerinin etkin bir rolü bulunmamakta, ödeme yeri yalnızca ibraz sürelerinin tespitinde önem arz etmektedir. Hali hazırda ÇekK md. 2/7-b gereği, matbu olara çek üzerinde ödeme yeri belirtilmemekte, çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı yazılarak ödeme yeri tespiti yapılmaktadır. Bu kapsamda çekte ödeme yerinin zorunlu bir unsur olmadığı yönünde görüşler de mevcuttur⁸⁰.

B. ÇEKİN GEÇERSİZLİĞİNE SEBEBİYET VEREN KAYITLAR

Çek üzerine yazılan bazı kayıtlar vardır ki; çekin tüm zorunlu şartları taşıyor olmasına rağmen, söz konusu o kayıt çekte havi olduğundan mütevellit, çekin çek vasfı ortadan kalkar. Bu kayıtlara çekin geçersizliğine sebebiyet veren kayıtlar denir.

Çek bedelinin ödenmesi, herhangi bir şarta ya da kayda bağlanmışsa veya keşidecinin temel borç ilişkisinden kaynaklanan herhangi bir hakkının saklı tutulduğuna dair bir ibare senette geçiyorsa, bu durum senedin senet vasfını ortadan kaldırır.⁸¹

Çekin rehin cirosu ile ciro edilememesi⁸²nden dolayı çek üzerine teminat kayıtları yazılmaktadır. Bu tür kayıtlar, temel ilişkiye bir atıf yapmaması şartıyla geçerlidir⁸³. Ancak; bedelin kayıtsız ve şartsız havalesine etki edecek nitelikte,

⁷⁹ KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 351; POROY/TEKİNALP, s. 301.

⁸⁰ KAÇAK, s. 106.

⁸¹ REİSOĞLU, s. 79; ERTEKİN/KARATAŞ, s. 224.

⁸² Yargıtay 11. HD 2012/11833 E. 2014/2980 K. sayılı ilam, (<http://kazanci.com.tr/gunluk/11hd-2012-11833.htm>) E. T. 30.05.2018.

⁸³ Yargıtay 11. HD 2009/14273 E. 2010/3312 K. sayılı ilam, (<http://www.kazanci.com.tr/gunluk/11hd-2009-14273.htm>) E. T. 30.05.2018.

çek üzerinde doğrudan doğruya temel ilişkiye dair ifadeler yazılarak teminat kaydı yazıldığı takdirde çek geçersiz olacaktır. Bu durum teminat kaydının şahsi bir def'i olduğunu, senet metninden anlaşılacak objektif bir kayıt olmadığını göstermektedir. Yani teminat kaydının geçerli olduğu ihtimalde de, söz konusu kayıt, keşideci ile lehdar arasında geçerli olan bir kayıttır.⁸⁴

TTK kapsamında çek üzerine konulması yasaklanan diğer kayıtların konulmuş olması halinde, çekin çek vasfı ortadan kalkmayacak yalnızca ilgili kayıtların yazılmamış sayılması sonucu ortaya çıkacaktır. TTK md. 784'te geçen kabul yasağı gereği, çek üzerine kabul şerhi konulması söz konusu şerhin yazılmamış olmasına neden olur. Yine TTK md. 786'da yasaklanan faiz, TTK md. 795'te yasaklanan muacceliyet ve vade ile TTK md. 679'da yasaklanan ödemeden sorumsuzluk kayıtlarının konulması halinde de söz konusu kayıtlar yazılmamış sayılarak çekin çek vasfı devam edecektir.⁸⁵

C. ÇEK BORÇLUSUNUN ÖDEMEDEN İMTİNA ETMESİNİ SAĞLAYAN KAYITLAR

Senet borçlusunun ödemedene imtina etmesini sağlayan bazı kayıtlar da vardır ki; söz konusu kayıtların yazılmış olması senedi ne geçersiz hale getirir ne de söz konusu kayıtların yazılmamış sayılmasına sebep olur. Bu kayıtlar teknik olarak def'i niteliğinde ve yalnızca kaydı koyan kişi bakımında sonuç doğuran kayıtlardır, yani söz konusu kayıtlara dayanarak diğer borçluların herhangi bir def'i ileri sürmesi mümkün değildir.⁸⁶

Ödemeden sorumsuzluk kaydının, yazılmamış sayılması sonucu doğuracağını ifade etmiştik. Ancak söz konusu kayıt keşideci tarafından değil de cirantalardan birisi tarafından konulmuşsa söz konusu kayıt geçerlidir. Bu kayıt icabı ile, çekin muhatap bankaca ödenmemesi halinde mukayyit ciranta ödemedene imtina edebilir. Aynı şekilde ciro yasağı kaydı koyan cirantaya, yasağa aykırı olarak ciro alan kişinin, ödeme müracaatında bulunması halinde, mukayyit ciranta ödeme yapmayı reddedebilir. Elbetteki ciro yasağı koyarak ciro eden kişinin, ciro ettiği kişiye karşı sorumluluğu devam edecektir.⁸⁷

Ciro yasağı kaydı, TTK md. 685/2'de "*Ciranta, poliçenin tekrar ciro edilmesini yasak edebilir; bu hâlde, senet sonradan kendilerine ciro edilmiş olan kişilere karşı sorumlu olmaz.*" şeklinde ifade edilmiştir. Bu madde kapsamında

⁸⁴ PULAŞLI, s. 212; KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 364.

⁸⁵ KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 364; ERTEKİN/KARATAŞ, s. 224.

⁸⁶ ARSLAN, İbrahim, "Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def'ileri", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16 S. 1 Y: 2008, s. 16, (<http://dergipark.gov.tr/suhfd/issue/26641/281164>) E. T. 30.05.2018.

⁸⁷ KARAHAN/ARI/BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 209.

keşidecinin böyle bir yasak koyabileceğinden bahsedilmediği gibi koyabileceğinden de bahsedilmemiştir. Bu gerekçeyle söz konusu yasağı koyan keşidecinin; esasen, ciro ile devri yasakladığı yani söz konusu devrin ancak ve ancak temlik yoluyla devrine rıza gösterdiği anlaşılmalıdır. Böylece söz konusu kaydın bulunduğu çekler, nama yazılı çek haline gelir.⁸⁸

D. MÜRACAAT HAKKININ KULLANILAMADIĞI DEF'İLER

Müracaat hakkının kullanılmadığı def'ileri; ciro zincirindeki kopukluk, yetkili hamilin müracaat hakkını kaybetmesi ve zamanaşımı def'i şeklinde, 3 ayrı başlık altında inceledik.

1. CİRO ZİNCİRİNDEKİ KOPUKLUK

Müracaat hakkının kullanılabilmesi için çek üzerindeki ciro zincirinin düzgün olması gerekir. Aksi halde, müracaat hakkının kullanılmasıyla ciro zincirinin kopuk olduğu şeklinde bir def'i ileri sürülebilir.

Hak sahibi olan kişi başvuru yaptığında, araştırılması gereken şey hamilin gerçekten yetkili olup olmadığı değil, şeklen yetkili olup olmadığıdır. Bu durum çekin düzgün ciro zincirine sahip olmasıyla bulunur. Düzgün ciro zincirinin başında, ilk cironun lehdara yapılmış olması aranır. Lehdardan itibaren son hamile kadar, ciro eden kişinin bir önceki ciroda ciro edilen olması ve son ciro edilen kişinin çeki elinde bulunduran hamil olması gerekir⁸⁹. Ancak TTK md. 683/2'de "*Lehine ciro yapılan kişinin ciroda gösterilmesine gerek olmadığı gibi, ciro, cirantanın sadece imzasından ibaret olabilir. Bu şekildeki cirolara "beyaz ciro" denir. Beyaz cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılması gerekir.*" denmiştir. Bu şekilde son cironun, beyaz ciro olması

---

⁸⁸ Yargıtay HGK 2007/12-206 E. 2007/202 K. sayılı ilam, "...Öncelikle; poliçesinin (bononun) kabul edilmemesinden veya ödenmemesinden sorumlu olmayacağını poliçe (bono) üzerine yazarak, cirantanın senetten doğan sorumluluğunu bertaraf etmesi mümkündür. (TTK.m.597/1) Buna sorumsuzluk kaydı, ademi mesuliyet kaydı denir. Bunun için belirli bir ifadenin kullanılması mecburiyeti yoktur. Ciranta, "bilâ mesuliyet", "bilâ teminat", "ödenmeden sorumlu değilim", "kabulden sorumlu değilim" vb. gibi kayıtlar koyarak sorumluluğunu ortadan kaldırabilir. İkinci olarak ise; Ciranta, "yeni bir ciroyu yasaklayabilir." (TTK.m.597/II) Bir cirantanın, poliçenin (bononun) tekrar ciro edilmesini yasaklayarak, bu yasağa rağmen poliçeyi ciro yoluyla devralan şahıslara karşı garanti vecibesinin doğurduğu sonuçlardan kendisini kurtarması mümkündür. Senet üzerinde ciro edilemez kaydını nasıl ciranta koyabilirse, aynı şekilde keşideci de koyabilir. Bono, poliçe ve çek kanun gereği emre düzenlenen senetlerdir. Bu senetler üzerine ciranta tarafından konulan ciro edilemeyeceği kaydı senedi nama yazılı bir kambiyo senedi haline getirmez. Bunun aksine keşideci tarafından konulan ciro edilemeyeceği kaydı senedi nama yazılı hale getirir. Bu şekilde, keşideci tarafından konan kayıtla nama yazılı hale gelen senedin ciro edilme imkânı kalmaz. Ancak alacağın temlik yolu ile devredilebilir. Bu yasağa rağmen yapılan ciro da alacağın temlik hükümlerine tâbi olur (TTK.m.591). Bu durumda senedi temellük edene karşı keşideci her türlü def'ilerini ileri sürebilir..." (<https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=193&t=31182>) E. T. 30.05.2018.

⁸⁹ ÖZTAN, s. 562.

halinde, çeki elinde bulunduran kişinin yetkili hamil olduğu karinedir. Beyaz cirodan sonra tekrar tam ciro da yapılabilir. Son cironun beyaz ciro olması yahut ciro zincirinde beyaz ciro bulunması, ciro zincirinde kopukluk olduğu anlamına gelmeyeceğinden, çeki elinde bulunduran yetkili hamil başvuru hakkını kullanabilecektir.

Hamiline yazılı çekler, ciro edilmeksizin elden teslim etmek suretiyle yani zilyetliğin devriyle de el değiştirebilir. Bu durumda elden ele yalnızca zilyetliğin devri yoluyla devredilmiş çekin yetkili hamili, muhataptan ödeme alamadığında yalnızca keşideciye yönelik bir müracaatta bulunabilir. Fakat; her ne kadar hamiline yazılı çeklerde böyle bir usulün doğru olduğu kabul edilmişse de, hamiline yazılı çek üzerine ciro vermek suretiyle devir usulünün kullanılması, ciro eden ciranın müracaat borçlusu yapmaya elverişlidir. Karıştırılmamalıdır ki; bu şekilde verilmiş bir ciro çeki emre yazılı hale getirmeyecektir.⁹⁰

Cironun kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Ancak, bu kurala rağmen şartlı ya da kayıtlı verilmiş bir cironun geçersizliği mümkün değildir. Bu ciro üzerine yazılan şart veya kaydın, TTK md. 791/1'deki, "*Cironun kayıtsız ve şartsız olması gereklidir. Ciro, şartlara tabi tutulmuşsa bunlar yazılmamış sayılır.*" hükmü gereği, yazılmamış sayılması yoluna gidilir. Aynı şekilde cironun kısmi olarak atılması ya da muhatabın ciro vermesi⁹¹ de batıldır (TTK md. 791/2). Ancak, muhatabın kendi içinde başka şubesine verdiği ciro geçerlidir (TTK md. 791/4-son cümle).

Son olarak; çeklerde rehin cirosu yapılamaz. Bu durum çekin bir ödeme aracı olmasında ileri gelmektedir. Ancak elbette ki; bu durum inançlı rehin cirosu yapılmasını engellemeyecektir.⁹²

2. YETKİLİ HAMİLİN MÜRACAAT HAKKINI KAYBETMESİ

Yetkili hamilin müracaat hakkını kaybetmesi konusunda 2 husustan bahsedilmektedir. Bunlardan ilki; çekin ibraz süresi içinde ibraz edilmemesi hali, ikincisi ise ibraz süresi içinde ibraz edilmesine karşın bu durumun tespit ettirilmemesidir (TTK md. 808).

Söz konusu durumlardan dolayı müracaat hakkının kaybedilmiş olması, alacağın tamamen kaybolduğu anlamına gelmez. Müraccat hakkını kaybedenin temel ilişkiye dayanarak alacak davası açma hakkı devam etmektedir. Ayrıca TTK md. 732/1'deki sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanması da

---

⁹⁰ KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 96; POROY/TEKİNALP, s. 111; PULAŞLI, s. 228.

⁹¹ POROY/TEKİNALP, s. 316; Muhatabın ciro vermesi, esasen çek bedelinin ödenmesi demek olduğundan söz konusu muhatap cirosu makbuz niteliğinde olacaktır.

⁹² ÖZTAN, s. 1147; REİSOĞLU, s. 173; POROY/TEKİNALP, s. 319.

mümkündür. Bu davayı açabilmesi için gerekli olan şart; hamilin elinde geçerli bir çeke sahip olması ile müracaat hakkını belirtilen şekilde kaybetmiş olmasıdır. Ancak TTK md. 732/3 gereği, borcu düşmüş cirantaya karşı sebepsiz zenginleşme isteminde bulunulamayacak, söz konusu dava yalnızca keşideciye karşı açılabilecektir.⁹³

3. ZAMANAŞIMI DEF'İ

Tüm kambiyo senetlerinde olduğu gibi çekin de ödenmemesi halinde, başvuru hakkının kullanılmasının zamansal bir sınırı bulunmaktadır. Çekin bir ödeme aracı olduğuna dair açıklamaları önceki sayfalarda yapmıştık. Bu sebeple diğer kambiyo senetlerine nazaran çekte, başvuru hakkının kullanımı daha kısa sürelerle sınırlandırılmıştır. Bahsini ettiğimiz bu zamansal sınır, çekin temel borç ilişkisinden kaynaklanan bir sınır değildir. Zamanaşımı henüz geçmiş bir çekin temel ilişkisine dayanarak, alacaklının bir alacak davası açma hakkı bulunmaktadır. Yani yukarıda izah edilen zamansal sınırı aşılmış bir çeke karşı bir zamanaşımı def'inde bulunulması, kambiyo hukuku çerçevesinde yapılmış taleplerde işe yarayacaktır.⁹⁴

TTK md. 814'te, “(1) *Hamilin, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu başvurma hakları, ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.* (2) *Çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakları, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.*” denmiştir. Bu kapsamda; hamilin, cirantalara, keşideciye veya diğer çek borçlularına, misalen avalistlere, başvurma hakkı, ibraz süresinin bitmesinden itibaren 3 yıl geçmekle sona erer. Dikkat edilmelidir ki; kanunun sürenin başlangıcı için belirlediği an, ibraz süresinin bitimidir yani çekin ödeme için hangi tarihte ibraz edildiği herhangi bir önem arz etmemektedir.⁹⁵

Kanunda bahsi geçen zamanaşımını durduran veya kesen haller ile söz konusu sürelerin tespiti kuralları, kambiyo hukukundaki zamanaşımı def'inin hesabında da geçerlidir.⁹⁶

Zamanaşımı def'i bilindiği üzere, çekin tahsil kabiliyetini tamamen bertaraf etmez. Zamanaşımına uğramış bir çekin, kambiyo senetlerine özgü icra

---

⁹³ KALFA, s. 75.

⁹⁴ PULAŞLI, s. 307; ERTEKİN/KARATAŞ, s. 536; POROY/TEKİNALP, s. 332.

⁹⁵ KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 409; Ayrıca elbette ki; zamanaşımı süresinin başlangıcında hangi kanun yürürlükteyse o yasada öngörülen zamanaşımı süresi uygulanacaktır (TTK md. 811/1). 2012'den önce söz konusu zamanaşımı süresi 6 aydı.

⁹⁶ TTK md. 750 ve TTK md. 751 çeklerde de geçerlidir. Ancak, TTK'da zamanaşımın durmasına dair özel bir hüküm olmadığından TBK md. 153 burada uygulama alanı bulmaya devam eder.

takibi yoluyla tahsil edilmesi pek tabii mümkündür. Söz konusu zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi, borçlunun İİK md. 168/5 kapsamındaki prosedüre tabidir.

SONUÇ

Bu çalışmada; detaylı 4 başlık altında senet metninden anlaşılan def'ilerden ve bu konunun daha iyi anlaşılabilmesi için çek kavramından, hukuki savunma yöntemlerinden ve diğer def'ilerden genel bir çerçeveye içinde bahsedilmiştir.

Senet metninden anlaşılan def'iler, kısıtlı istisnalar dışında, her çek borçlusu tarafından herkese karşı ileri sürülebilecek def'ilerdir. Misalen, şekil şartlarına haiz olmayan çekler, kambiyo senedi olarak vasıflandırılmayacak, geçersiz olacak ve bu durum, bütün çek borçlularını ilgilendiren bir def'i haline gelecektir. Ancak belirtmek gerekir ki; pratikte bu def'i, şekil şartlarının eksikliği haline özgüdür yani şekli unsurların yanlış bilgiler içermesi durumunda çekin çek vasfı devam edecek ve ilgili def'i ileri sürülemeyecektir. O halde aranan usul; keşide tarihi, keşide yeri gibi şekli unsurların gerçek bilgiler olmasından ziyade objektif olarak kabul edilebilir ve mantıklı bilgiler içermesidir.

Çekin zorunlu şekil şartlarına dahil olan, bir seri numarasına ve karekoda sahip olması gerekliliğiyle birlikte zorlaşsa da; çekin ÇekK'de belirtildiği gibi bankalar tarafında matbu olarak çıkartılması kuralını, TTK'nin genel mantığına uymadığından, zorunlu şekli bir kural olarak görmemekteyiz. Kanaatimizce; çeklerin şeklen geçerliliği, TTK md. 780 kapsamında ifade edilmiş şekli unsurların dışında herhangi bir zorunlu unsura bağlanamaz. Bu unsurlar ister ÇekK ile isterse de başka bir kanun ya da madde ile getirilsin, hükmün muhteviyatında doğrudan doğruya eklenen kuralın eksikliği halinde çekin geçersiz olacağı ya da çekin eklenen kuralı içermek zorunda olacağı belirtilmemişse, söz konusu unsurun zorunlu şekli bir unsur olduğu kabul edilemez. Çünkü kanun sistematığı itibariyle çekin; asli, tali ya da ikame unsurları, TTK md. 780 ve 781 kapsamında belirlenmiştir. Bu unsurlarda bir değişiklik ya da bu unsurlara bir ekleme yapılmak istenirse, TTK'yi etkileyecek bir düzenleme yapılması gereklidir. Esasen, buna uyulmadan TTK'nin mantığına zıt bir şekilde ÇekK ile yapılan bir dizi değişiklik, çek hukukunun dengesini bir süre bozmuştur. Mevcut durum eskisine nazaran daha oturmuş bir hal izlenimi uyandırorsa da, bu durumu kanun değişikliklerine değil, Yargıtay içtihatlarına borçluyuz.

Ayrıca ileri tarihli çeklerin yasal zemininin oluşması ve yaygınlaşmasıyla birlikte, Yargıtay'ın ibraz sürelerinin belirlenmesi adına titiz davrandığı bazı kararlar boşa düşmüş görünmektedir. Misalen; keşide yerinin kısaltılarak

yazılmasında, söz konusu kısaltmanın yer unsurunu karşılamış ve o yerin belirlenmesi anlamında kabul edilebilir olmasına rağmen, örneğin “D. Bakır” gibi kısaltmalarda çekin geçersiz olacağı kabul edilmektedir. Ancak bu durum, eskiden keşide yerinin ibraz süresi bakımında çok önem arz etmesinden ileri gelmiştir. Günümüz ulaşım ve haberleşme teknolojisi ile mevcut ibraz sürelerinin, çekin ileri bir tarihle yazılması imkanının da tanınmasıyla beraber değerlendirildiğinde, çok uzun olduğunun kabulü gerekmektedir. Yapılması gereken, daha kısa ibraz sürelerinin belirlenmesi ile birlikte çekin geçerliliğini etkileyen bazı yargıtay içtihadı birleştirme kararlarının yeniden ele alınmasıdır.

Senet metninden anlaşılan def’ilerden olan; çekin geçersizliğine sebebiyet veren kayıtlar, çek borçlusunun ödemediğine imtina etmesini sağlayan kayıtlar ve müracaat hakkının kullanılmadığı def’iler de çalışmamız içinde anlaşılır ve öz bir biçimde ele alınmaya çalışılmıştır. Bu ve diğer tüm konular itibarında, mevzuatımızda yapılmış bazı çelişik ve riskli değişikliklerin getirdiği tartışmalara sade çözümler aranmış, karmaşık olarak addedilebilecek meseleler daha anlaşılır bir şekilde izah edilmeye çalışılmıştır. Nihayeten bu minvalde, çalışmamızın kambiyo hukuku gibi büyük bir alana küçük de olsa bir katkı yapmış olmasını ümit ederiz.

“Ticaret bazı pınarlar gibidir. Yollarını değiştirmeye kalkarsanız kururlar.” François F nelon.

KAYNAKÇA

- ARSLAN**, İbrahim, “Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def’ileri”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16 S. 1 Y: 2008
- AYLI**, Ali/**YARDIMCIOĞLU**, Didem, “Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16 Özel S. 2014
- BİLGİN**, Mahmut, “Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11 Özel S. 2009
- ÇEKER**, Mustafa, Ticaret Hukuku, Karahan Kitabevi, 3. Baskı, Adana 2012
- ERCAN**, Meltem, “Medeni Usul Hukukunda Maddi Hukuka İlişkin Savunma Vasıtaları”, Selçuk Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, Konya 2011
- ERTEKİN**, Erol/**KARATAŞ**, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Poliçe-Bono-Çek, Turhan Kitabevi, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara 1998
- KAÇAK**, Nazif, Kambiyo Senetlerinin Takibi ile Kambiyo Senetlerine İlişkin Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Adil Yayınevi, 1. Basım, Ankara 2003
- KALFA**, Şenol, “Çekte Defiler”, İstanbul Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009
- KARAHAN**, Sami/**ARI**, Zekeriya/**BOZGEYİK**, Hayri/**SARAÇ**, Tahir/**ÜNAL**, Mücahit, Kıymetli Evrak Hukuku, Mimoza Yayınları, 2. Baskı, Konya 2014
- KARAKAYA**, Murat, “5941 Sayılı Çek Kanununda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2012
- KILIÇOĞLU**, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Genişletilmiş 17. Bası, Ankara 2013
- KÖLE**, Mehmet/**GÖRGÜLÜ**, Fatma, “Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları Ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21 S. 35 Y: 2016
- KURU**, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, 28. Baskı, Ankara 2014
- KURU**, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, Ankara 2014
- OĞUZ**, Sefer/**DEMİRKAPI**, Ertan/**OKUYAN**, H. Aydın, “Türk Çek Uygulamasında Hukuki Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, C. 12 S. 2 Y: 2016

ÖZER, Ömür, “İleri Tarihli Çek ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, (Yayınlanmamış Makale)

ÖZMUMCU, Seda, “Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re’sen Araştırma İlkesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı

ÖZTAN, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, Turhan Kitabevi, 2. Bası, Ankara 1997

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 6. bası, Ankara 2007

POROY, Reha/**TEKİNALP**, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Beta Yayınları, Genişletilmiş 14. Bası, İstanbul 1999

PULAŞLI, Hasan, Kıymetli Evrak Hukuku, Karahan Kitabevi, 8. Baskı, Ankara 2007

REİSOĞLU, Seza, Türk Hukukunda ve Banka Uygulamasında Çek, Ankara 1985

SARICA, Ayşe, Ticaret Hukuku, Savaş Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2016